

Mida peab teadma töö- ja puhkeajast?

Tööandja peab töötajale teatavaks tegema aja, millal töötaja täidab kokkulepitud tööülesandeid.

Töötaja võib tööle asuda täis- või osalise tööajaga. Osaline tööaeg on täistööajast lühem tööaeg. Töölepingus tuleb ära näidata konkreetne töötundide arv ajavahemiku kohta (nädalas, kuus).

Näiteks võivad pooled kokku leppida, et töötaja asub tööle täistööajaga 40 tundi 7-päevase ajavahemiku jooksul või töötaja asub tööle osalise tööajaga 10 tundi 7-päevase ajavahemiku jooksul.

Kui tööandja ja töötaja lepivad kokku, et tööaeg jaguneb arvestusperioodi jooksul ebavõrdselt ehk rakendatakse töötaja summeeritud arvestust, peab tööandja töötajale teatavaks tegema summeerimisperioodi pikkuse ja töötajakava teatavaks tegemise tingimused (millal, kus ja kuidas töötajakava töötajale edastatakse).

Töötaja summeeritud arvestust saab rakendada, kui töötaja ei tööta 8-tunniste tööpäevadega, vaid tema tööpäeva kestus on pidevalt üle 8 tunni või kõigub alla ja üle 8 tunni. Näiteks töötajal on kogu aeg 10-tunnised vahetused või siis ühel päeval 6-tunnine tööpäev ja järgneval 13-tunnine.

Üldreeglina võib kohaldada kuni neljakuulist arvestusperioodi, kuid seadus lubab tervishoiu-, hoolekande-, põllumajandus- ja turismitöötajatel kollektiivlepinguga pikendada summeerimisperioodi kuni 12 kuuni. See tähendab, et töötaja arvestust peetakse arvestusperioodi lõikes, mitte iga kuu kohta ning seega ka ületunnitööd arvestatakse ja hüvitatakse alles summeerimisperioodi lõppedes ehk näiteks neljanda kuu lõpus.

Kui töötaja töötab üle kokkulepitud tööaja, on tegemist ületunnitööga, mis tuleb hüvitada tasulise vaba ajaga või kokkuleppel rahas.

Lisaks töötaja nõuetele peab tööandja jälgima ka puhkeaja nõuete täitmist.

Seadusega on ette nähtud, et töötajale peab olema tagatud kolm erinevat puhkeajaga:

- **tööpäevasisene puhkeajag** — vähemalt 30 minutit iga pikema kui 6-tunnise töötamise kohta;
- **igapäevane puhkeajag** — ühe tööpäeva lõpust järgmise tööpäeva alguseni vähemalt 11 järjestikust tundi;
- **iganädalane puhkeajag** — iga 7-päevase ajavahemiku kohta 48 tundi, mida summeeritud töötaja arvestuse korral võib aeg-ajalt lühendada 36 tunnile.

Töö- ja puhkeaja erinõuded on kehtestatud alla 18-aastastele noortele ja haridustöötajatele.

Valveaeg ei ole töö- ega puhkeajag. See on aeg, kui töötaja peab olema tööandjale kättesaadav tööülesannete täitmiseks väljaspool tööaega. Valveaega saab rakendada ainult poolte kokkuleppel ja täiendava tasu eest. Ka valveaja rakendamisel peab tööandja tagama töötajale igapäevase ja iganädalase puhkeaja kasutamise. Kui töötaja läheb valveajal tööülesannet täitma, alludes tööandja juhtimisele ja kontrollile, loetakse töö tegemise aega töötajaks, mis tavaliselt kujuneb ületunnitööks.

Tööandjal lasub seadusest tulenev kohustus pidada kõigi töötajate kohta tööjaarvestust ning ta kannab vastutust töö- ja puhkeajanõuete rikkumisest.

Tööandja peab eriti tähelepanelik olema öisel ajal (22.00 – 06.00) töötava

vate töötajate ja üle 13-tunniste vahetustega töötavate töötate kohta seadusest tulenevate erisuste osas, sest nendega seotud rikkumised loetakse raskeks.